

Урок 44. ЧЕРГУВАННЯ КОРЕНЕВИХ ЗВУКІВ [o], [e] З [i] В ІМЕННИКАХ ЖІНОЧОГО ТА ЧОЛОВІЧОГО РОДУ З ОСНОВОЮ НА ПРИГОЛОСНИЙ

Дата _____

Клас _____

Мета: ознайомити учнів із чергуванням голосних звуків у коренях в окремих іменниках жіночого та чоловічого роду; розвивати мовлення школярів; виховувати любов до рідного слова.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

1. Перевірка домашнього завдання (вправа 157, с. 71)

- Прочитайте змінені іменники.
- Поясніть правопис закінчень іменників в орудному відмінку однини.

2. Пояснювальний диктант

Ой, у лузі червона калина похилилася. По дорозі в білий світ вируша по-важний кіт. Зайчик сонячний іскриться на лататті у ріці, на піску і на тра-вичці, і у тебе на лиці.

- Підкресліть іменники, що стоять у місцевому відмінку.
- У яких із них відбулося чергування?
- Чому в інших іменниках у місцевому відмінку чергування не відбулося?
- У яких іменниках відбувається чергування приголосних?

3. Каліграфічна хвилинка

- Доповніть прислів'я.
- Запишіть каліграфічно.

Осінь багата снопами, а зима... (пирогами).

- Виконайте звуко-буквений аналіз слова *осінь*.
- Поставте слово *осінь* у родовий відмінок однини.
- Що ви помітили?

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ ТА МЕТИ УРОКУ

— Сьогодні на уроці ви ознайомитеся з чергуванням кореневих звуків [o], [e] з [i] в іменниках жіночого та чоловічого роду з основою на приголосний.

IV. СПРИЙМАННЯ Й УСВІДОМЛЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Самостійне дослідження (вправа 158, с. 71)

- Об'єднайтеся в групи. Прочитайте подані іменники.
- Визначте у них корінь.
- За власними спостереженнями сформулюйте правило про чергуванням голосних звуків у коренях іменників жіночого і чоловічого роду в однині.
- Звірте свої висновки із правилом на с. 72.

2. Первинне закріплення

- Запишіть подані іменники в родовому відмінку однини.
- Поряд запишіть звуки, що чергуються.

Зразок: ніч — ночі ([i] — [o])

Сіль — ...

ніжність — ...

ячмінь — ...

сік — ...

лід — ...

вечір —

3. Вибіркове списування із завданням (вправа 159, с. 72)

(Осені — осінь, соком — сік, ворота — воріт, осінь — осені.
Золоте калини гроно осінь хилить на «Буквар».)

4. Хвилинка-цікавинка

Коли «І» кінчає слово,
«Е» чи «О» завжди готові
«І» в основі замінити
І за нього послужити.

Порівняй: в печі, до печі,
Слово сказане до речі,
Солі, осені і кості,
Від хоробрості і злості...

5. Фізкультхвилинка

VI. УЗАГАЛЬНЕННЯ Й СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ОТРИМАНИХ ЗНАЙ

1. Робота за вправою 160 (с. 72)

- Ознайомлення учнів з текстом, з'ясування значення незрозумілих слів.
- Розвиток зв'язного мовлення. Переказ прочитаного тексту.
- Коментоване письмо.

Учні виписують виділені іменники, змінюють форми цих іменників таким чином, щоб у них відбулося чергування. (Ніч — ночі, зорі — зоря, дорога — доріг, зросту — зріст.)

- Прочитайте опис капітана.
- Назвіть у ньому іменники, визначте їх рід, число, відмінок (усно).

2. Самостійна робота

- Спишіть текст, вставляючи пропущені букви.
- Доберіть до тексту заголовок.
- Виділені слова запишіть у називному відмінку однини.

Листопад — старший син ос.ні. Чомусь він завжди приходиться до нас похмурий і сумний. Може, від того, що робити йому в цю пору р.ку нічого? Блукає старий Листопад без рад..сті, веселості та бадьор..сті полями, луками, аж поки не дійде до лісу.

3. Робота над загадками

- Відгадайте загадки.
- Запишіть відгадки у початковій формі та в родовому відмінку однини.

- Має вуса, пишний хвіст.
І негарну звичку:
Спершу добре він поїсть,
Після вміє личко. (Кіт)
- Листячко зелене їсть.
А пташки її куштують,
І город, і сад рятують. (Гусінь)

- Яке чергування відбулося в цих словах?

VI. ПІДСУМОК УРОКУ

- Що нового дізналися на уроці?
- Коли відбувається чергування голосних звуків в іменниках чоловічого і жіночого роду?

Гра «Я — тобі, ти — мені»

- Змініть форму слова таким чином, щоб відбулося чергування.
- Радість, юність, повинь, річ, сіль, кінь.
- З одним зі слів складіть речення.

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вправа 161 (с. 72).